

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра археології, етнології та культурології**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету історії та
міжнародних відносин
Вовканич І.І./
«30» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧНОГО ЗАХОДУ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	034 Культурологія
Освітня програма	Культурологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «**Культура середньовічного Заходу**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **03 Гуманітарні науки**, спеціальності **034 Культурологія**, освітньої програми **Культурологія**.

Розробники: Керецман Н. П. – доцент, кандидат історичних наук, завідувач кафедри археології, етнології та культурології ФІМВ

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **археології, етнології та культурології**

протокол № 10 від «29» червня 2021 р.

Завідувач кафедри Керецман Н. П.

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин протокол № 5 від «30» червня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Мишко С. А.

© Керецман Н. П., 2021 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС –5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	2	2
Кількість модулів –2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 8 аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	3	3
	Лекції:	
	50	20
	Практичні (семінарські):	
	24	2
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	76	128

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Культура середньовічного Заходу**» є вивчення феномену середньовічної культури, її генези, особливостей, форм, основних здобутків; типологічної єдності культури Середньовіччя та її регіональні особливості; визначення місця і ролі культура середньовічного Заходу в розвитку світової; розуміння зв'язку сучасної європейської культури з середньовічною культурною спадщиною.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальних компетентностей:

ЗК -1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК - 2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК – 3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК - 6 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК - 7 Здатність працювати автономно.

ЗК - 8 Здатність працювати в команді.

ЗК - 9 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК - 12 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Фахових компетентностей:

ФК - 1 Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

ФК - 2 Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах

ФК - 3 Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;

ФК - 4 Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ФК - 9 Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

ФК - 10 Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Культура середньовічного Заходу**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

Шифр НД за ОП	ОК 20 Культура давніх цивілізацій
Шифр НД за ОП	ОК 2 Світові релігії
Шифр НД за ОП	ОК 18 Культура племінного світу Європи
Шифр НД за ОП	ОК 4 Культура повсякдення

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Культурологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.	ПРН-1
Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру	ПРН-2
Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації.	ПРН-3
Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.	ПРН-5
Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.	ПРН-8
Вільно спілкуватися з професійних питань усно та письмово державною та іноземними мовами з урахуванням мети спілкування та соціокультурних особливостей його контексту.	ПРН-15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Культура середньовічного Заходу»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти критично мислити, чітко висловлювати власні думки стосовно культурних процесів середньовічної Європи, за необхідності здійснювати їх аргументацію.	ПРН-1
Вміти аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти з історії культури європейського Середньовіччя	ПРН-2
Могти створювати логічно і структурно організовані тексти при підготовці рефератів, курсових проектів, виконанні теоретичних питань модульних контрольних з історії середньовічної культури.	ПРН-3
Вміти зібрати, упорядкувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, процесів середньовічної Європи	ПРН-5
Вміти інтерпретувати джерела (письмові, речові, візуальні) з використанням спеціальної літератури з питань історії культури Середньовіччя та аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.	ПРН-8
Вміти спілкуватися з питань історії середньовічної культури усно та письмово державною мовою	ПРН-15

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: реферати, есе, колоквіуми, іспит

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на семінарських заняттях, виконання практичних завдань, проведення колоквіуму, тестування тощо. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, консультаціях, захисту реферату.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5				...	30	100
14	14	14	14	14						

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	T11	30	100
12	12	12	12	12	10					

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	30	6	30
Презентація	1	5	1	5
Реферат	1	5	1	5
Колоквіум	2	20	2	20
Тестування	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	30	1	30
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Виконання модульної контрольної роботи передбачає письмові відповіді на питання, тестові завдання трьох рівнів складності. За кожну правильну відповідь на теоретичні завдання 12 б., на тестові завдання: першого рівня – 1 балів, другого рівня – 3 балів, третього рівня – 5 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів	Оцінка за національною шкалою (іспит)	Критерії знань
A	90-100	відмінно	Студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення навчальних першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі

			практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.
B	82-89	добре	Студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, вільно володіє державною мовою; але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання.
C	74-81		
D	64-73	задовільно	Студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.
E	60-63		
FX	35-59	незадовільно	Студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
F	0-34		

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль № 1

Тема 1. Феномен середньовічної культури

. Поняття Європи, «середні віки». Цивілізаційні особливості західноєвропейського Середньовіччя. Періодизація епохи та її культури. Складові середньовічної культури: антична спадщина, християнство, духовна культура варварських народів. Християнство як світоглядна основа середньовічної культури. Спільні риси духовної культури Середньовіччя. Прагнення до абсолюту. Універсалізм. Символізм. Алегоризм. Своєрідне поєднання узагальнень і конкретизації. Тиск традиційності. Відсутність відчуття індивідуального авторства. Схиляння перед авторитетом. Динамізм середньовічної культури. Асинхронність культурного розвитку Європи. Вплив на культуру станovo-корпоративного характеру суспільства. Неоднорідність середньовічної культури. Рівні та форми культури. Вчена культура. Висока культура. Народна культура. Середньовічна культура як необхідний і важливий етап історичного культурного розвитку Європи та всього світу. Особливості культурного розвитку Європи: від типологічної єдності до початків формування національних культур. Середньовічна культура і сучасність.

Тема 2. Культура Візантії

Загальна характеристика візантійської цивілізації. Феномен візантизму. Особливості розвитку візантійської культури. Вплив на її формування християнства, римських і елліністичних традицій. Еволюція ранньовізантійської культури (IV – середина VII ст.). Культурний спалах епохи Юстиніана. Богослів'я і філософія. Іконоборчі естетичні доктрини та їх вплив на подальший розвиток візантійської культури. Культура центрального періоду імперії (середина VII – XII ст.). "Македонське відродження" і перетворення культури Візантії в єдину типологічне однорідну систему. "Комнінівське відродження". Спроби систематизації знань. Досягнення візантійської історіографії та літератури. Візантійський живописний канон. Пізньовізантійська культура (XIII – середина XV ст.). Зародження гуманістичних тенденцій. Ісіхазм. Візантійська картина світу. Система цінностей та ідеал людини. Значення візантійської культури для розвитку культури середньовічної Європи. Культура Візантії - невід'ємна частина світової культури.

Тема 3. Культура Раннього Середньовіччя (VI-X ст.)

Історичні умови розвитку культури. Велике переселення народів і кінець Римської імперії. Криза культури. Зростання ролі церкви. Аврелій Августин. Клерикалізації церкви. Початки генези середньовічної культури. Культурні протуберанці Раннього Середньовіччя. «Остготське відродження». Умовність терміну. Культурна програма короля Теодоріха (493-526). «Останій римлянин» Боецій (480-525). Кассіодор (490-585). «Віварій» Бенедикт Нурсійський родоначальник європейського чернецтва (480/490-555/560). Римський папа Григорій I Великий (590-604) і тенденції ворожості до античної культури. «Вестготське відродження». Ісидор єпископ Севільї (570-636). Початки енциклопедичної традиції в Європі. «Етимології». Англосаксонські монастирські центри вченості (V - початок VII ст). Беда Вельмишановний (673-735). «Церковна історія англів». «Каролінзьке відродження». Церковна та освітня реформи за Каролінгів. Процеси уніфікації. Аахенська академія. Алкуїн. Рабан Мавр. Павло Диякон. Ейнгард. Архітектура. Мистецтво книги. Культурні імпульси IX ст. Філософія Іоана Скота Еріугени. Монастирська релігійна поезія. Агіографічні твори. Поява та розквіт поезії скальдів (Ісландія, Норвегія). «Оттонівське відродження».

Модуль № 2

Тема 4. Культура Високого Середньовіччя (XI-XIII ст.)

Історичні умови формування культури. Наростання динамічних тенденцій в суспільстві. Тенденції консолідації. Клюнійський рух. Церковна реформа. Універсалістські тенденції. Боротьба за супрематію. Хрестові походи. Підйом духовного життя XI ст. Середньовічне місто. Зародження схоластики як широкого інтелектуального руху. Дискусії про універсалії. Напрямки схоластики: реалісти, номіналісти, концептуалісти. Беренгар Турський. Росцелін із Комп'єна. П'єр Абеляр. Ансельм Кентерберійський. Вплив на середньовічну культуру арабської культури Іспанії (Аль-Андалуса). Початок точного дослідження природи. Критичність та реалізм арабомовної філософії. Ібн. Рушд (Авероес 1126-1198)). Арабські переклади греків. Вплив арабської поезії на творчість провансальських трубадурів. XII ст. - століття «середньовічного гуманізму», «середньовічного ренесансу», «середньовічної культурної революції». Завершення внутрішньої евангелізації Європи. Інтелектуальна кульмінація середини XII ст. Франція як центр культурного життя Європи. «Сентенції» Петра Ломбардського. «Полікратика» Іоана Солсберійського. Філософська містика Бернара Клервоського, Гуго і Рішара Сен-Вікторських, неоплатоніків Шартра як теоретична основа поезії трубадурів та мінезінгерів. Містика і еретизм. Ріст світських та антиклерикальних елементів в культурі. Поява університетів. Болонья 1158. Світські елементи середньовічної культури. Рицарська культура. Особливості. Ідеали служіння. Куртуазність. Складові рицарської культури: турніри, мораль, література. Міська культура. Міська література. Театральне мистецтво. Міська освіта. Нецерковні школи. Кафедральні школи. Загальні школи(studia generale). Університети (universitas). Ознаки. Основні права. Статути. Структура. Форми навчання. Середньовічна наука. Зріла схоластика. Томізм Фома Аквінський. Містицизм. Бонавентура. Авероесизм. Сігер Брабантський. Критика томізма. Дунс Скот. Енциклопедична традиція. «Зерцала» Вінсента із Бове. Інтерес до дослідного знання. Роджер Бекон (1214-1294). Історичні знання. Проникнення в писемність народних мов. Записи героїчного епосу. Готика.

Тема 5. Культура Західної Європи Пізнього Середньовіччя (XIV-XV ст.)

Історичні умови розвитку культури. Соціальні потрясіння. Зародження ренесансної культури в Італії. Криза католицької церкви і папства. Політична централізація. Формування національних держав. Університетський рух. Аристократизація університетів і перетворення їх у консервативну силу. Втрата автономії. Роль університетів у формуванні світської інтелігенції. «Термінізм» Уїляма Оккама. Жан Бурідан. Нікола Орем. Нагромадження практичних знань. Медицина. «Салернський кодекс» Арнольда із Вілланова (1235-1313). Алхімія. Географія. Морська навігація. Книжкова справа. Винайдення книгодрукування. Криза рицарської культури. Рицарський космополітизм. Полум'яна готика. Бургундське герцогство. Поширення містицизму. Мейстер Екхарт (1260-1328). Рух «нового благочестя». Зародження нового релігійного вчення «devotio moderna». Особливості розвитку культури Франції, Німеччини, Англії, Скандинавських країн, Іспанії, Італії. Зміни в масовій свідомості, в народній культурі. Ріст національної самосвідомості.

Тема 6. Людина Середньовіччя

«Ментальність» як культурологічна категорія. Особливості світосприйняття середньовічної людини. Час та історія. Простір і територія. Індивід. Сім'я. Суспільство. Дитина і дитинство. Жінка. Сексуальність. Кохання. Душа і Гріх. Тіло і тілесність. Хвороби і смерть. Праця і свято. Влада і право. Світ емоцій: страхи, надії, радість, смуток, щастя. Краса та її сприйняття.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
3-й семестр						
Модуль 1						
Цивілізаційні особливості західноєвропейського Середньовіччя	11	4				7
Феномен середньовічної культури	9	2				7
Ранньовізантійська культура (IV – середина VIIст.).	13	4	2			7
Культурні спалахи Раннього Середньовіччя	21	6	8			7
Візантійська культура центрального періоду імперії (середина VII – XII ст.)	13	4	2			7
Модульна контрольна робота	5	2				3
Разом за модуль	72	22	12			38
Модуль 2						
Культура Високого Середньовіччя (XI-XIII ст.)	10	4				6
Рицарська культура	12	2	4			6
Культура середньовічного міста	14	4	4			6
Пізнєовізантійська культура (XIII – середина XV ст.).	10	4				6
Культура Західної Європи Пізнього Середньовіччя (XIV-XV ст.).	14	4	4			6
Людина середньовіччя: проблеми ментальності	14	8				6
Модульна контрольна робота	4	2				2
Разом за модуль	78	28	12			38
Разом за семестр	150	50	24			76

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
3-й семестр						
Модуль 1						
Цивілізаційні особливості західноєвропейського Середньовіччя	13	2				11

Феномен середньовічної культури	13	2			11
Ранньовізантійська культура (IV – середина VII ст.).	13	2			11
Культурні спалахи Раннього Середньовіччя	13	2			11
Візантійська культура центрального періоду імперії (середина VII – XII ст.)	16		2		14
Культура Високого Середньовіччя (XI-XIII ст.)	14	2			12
Рицарська культура. Культура середньовічного міста	14	2			12
Пізнєовізантійська культура (XIII – середина XV ст.).	14	2			12
Культура Західної Європи Пізнього Середньовіччя (XIV-XV ст.).	14	2			12
Людина середньовіччя: проблеми ментальності	26	4			22
Разом за семестр	150	20	2		128

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Культура Візантії в епоху правління Юстиніана Великого	2	
2	Остготське і вестготське «відродження»	2	
3	Острівна культура (англосакси)	2	
4	Каролінзьке і оттонівське «відродження»	2	
5	Рукописна книга	2	
6	Візантійська історіографія	2	
7	Феодали і замок	2	
8	Рицарська мораль	2	
9	Бюргери і місто	2	
10	Середньовічний університет	2	2
11	Наукові знання Середньовічної Європи	4	
Разом		24	2

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Григорій Турський. Історія франків	5	8
2	Ейнгард. Життєпис Карла Великого	5	8
3	Августин Аврелій. Сповідь	5	8
4	Беда Вельмишановний. Церковна історія англів.	5	8
5	Альбігойські хрестові походи	5	8
6	Робер де Кларі. Завоювання Константинополя	5	8
7	ЖофруаВіллардуен. Завоювання Константинополя	5	8
8	Комін Філіп де. Мемуари	5	9
9	П'ятнадцять радощів шлюбу	5	9
10	Пісня про Роланда	5	9
11	Франциск Ассізький. Квіточки св. Франциска	5	9

12	Абеляр П'єр. Історія моїх бід.	5	9
13	Шпренгер Я., Інститоріс Г. Молот відьом	5	9
14	Екхарт Майстер. Духовні проповіді та роздуми	5	9
15	Чосер Д. Кентерберійські оповідання	6	9
	Разом	76	128

На самостійну роботу виноситься ґрунтовне вивчення середньовічних текстів (20 балів) і однієї монографії (10 балів) із вказаних у матеріалах до семінарських занять, проведення наукових семінарів-презентацій (10 балів), При підрахунку балів береться до уваги відвідування лекційних занять (5 балів).

Реферат готується у випадку пропущених семінарських занять, а також по окремих темах. Його оформлення повинно відповідати наступним вимогам:

- на титульній сторінці має бути зазначено, що це „Реферат з історії середніх віків”, який підготував (ла) студент (ка) другого курсу історичного факультету стаціонарного відділення (прізвище та ініціали);
- обсяг реферату 7-10 стор. (бажано у друкованому вигляді);
- в кінці реферату має бути вказана використана література;
- наприкінці реферату студент повинен зробити самостійні висновки;
- технічні вимоги: формат паперу А4 (білого кольору), інформацію фіксувати тільки на одному боці аркушу, поля (верхнє, нижнє та лїве – 2 см, праве – 1 см), шрифт „Times New Roman”, розмір – 14, інтервал – 1,5;
- реферат слід здати викладачеві, або методисту на кафедрі.

Теми рефератів:

Студенти для підготовки рефератів можуть на вибір за своїм уподобанням обрати характеристику літературного твору, архітектурного комплексу, скульптурної групи, книжкових мініатюр, іконопису, фресок, мозаїки і т.ін. із названого, перерахованого в курсі на лекціях і семінарських заняттях.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

З метою підвищення якості засвоєння матеріалу при проведенні занять використовуються різноманітні демонстраційні матеріали: фрагменти публікацій, джерельної літератури, що сприяють формуванню повного уявлення про культурний феномен; візуальний ряд (репродукції). Проведення занять передбачає стандартно обладнані навчальні аудиторії та використання технічних засобів (ноутбук, проектор).

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Навчальні посібники, практикуми:

1. Дячков С.В., Лиман С.І., Сорочан С.Б. Історія середніх віків: Навч.-метод. посібник. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2006. – 128 с.
2. Історія західноєвропейського Середньовіччя. Хрестоматія / Упорядник М.О.Рудь: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2005. – 656 с.
3. Історія світової культури: Навч. посібник / Керівник авт. колективу Л.Т.Левчук. - Вид. 2-е. – К., 1999.
4. Керецман Н.П. Навчально-методичні матеріали до курсу „Історія середніх віків” для студентів другого курсу історичного факультету. – Ужгород, Вид-во УжНУ, 1998. – 45 с.
5. Керецман Н.П. Церква у середньовічній європейській цивілізації. Програма та навчально-методичні матеріали до спецкурсу для студентів історичного факультету. – Ужгород, 2005. – 24 с.
6. Керецман Н.П. Програма курсу „Культурологія. Українська і зарубіжна культура” для студентів історичного факультету. – Ужгород, 2006.
7. Керецман Н.П. Тест-зошит контрольних завдань з курсу „Українська та зарубіжна культура” для студентів історичного факультету денної і заочної форми навчання. – Частина 1. Світова культура. – Ужгород, 2006.
8. Керецман Н.П. Історія середніх віків. Робоча навчальна програма. – Ужгород, 2011. – 64 с.
9. Керецман Н.П. Середньовічна церква в іменах, термінах і назвах: Глосарій / 2-е вид-ня доповнен і розширене. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2015. – 302 с.;
10. Керецман Н. П. Середньовічна церква і папство XIV-XV ст. навчальний посібник Ужгород, ТОВ «РІК-У», 2019. – 168 с.
11. Крижанівська О.О., Крижанівський О.П. Історія середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя. Курс лекцій: Навч. посібник для студентів. – К.: Либідь, 2004. – 368 с.
12. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. видання / За загальною ред. А.В. Яртия, С.М.Шендрика, С.О.Черепанової.- Львів, 1994.
13. Лосєв І.В. Історія і теорія світової культури: європейський контекст. Навч. посібник. – К., 1995.
14. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: Підручник / Під ред. Н.Я.Горбача.- Львів, 1992.
15. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: Курс лекцій / Під ред. А.К.Бичко.-К., 1993.
16. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури. Вид. 2-е.-Харків, 1995.
17. Українська та зарубіжна культура / За ред. М.М.Заковича. – К., 2000.

Джерела:

18. Английские и шотландские баллады. - М., 1973.
19. Беовульф. Старшая Эдда. Песнь о Нибелунгах. - М., 1975.
20. Бернарт де Вентадорн. Песни. - М., 1979.
21. Библиотека в саду: Писатели античности, средневековья и Возрождения о книге, чтении, библиофильстве / Сост. В.А.Эльвова. – М.: Книга, 1985. – 255 с.
22. Вальтер фон дер Фогельвейде. Стихотворения. - М., 1985.
23. Вернер Садовник. Крестьянин Гельмбрехт. - М., 1971.
24. Вийон Ф. Лирика. - М., 1981.
25. Древнеанглийская поэзия. - М., 1982.
26. Жизнеописания трубадуров. - М., 1993.
27. Западноевропейский эпос. - Л., 1977.

28. Ирландские саги. - М., Л., 1961.
29. Исландские саги. - М., 1956. Книга Марко Поло. - М., 1956.
30. Кретъен де Труа. Эрек и Энида. Клижес. - М., 1980.
31. Кудруна. - М., 1984.
32. Легенда о Тристане и Изольде. - М., 1976. ^
33. Мэлори Т. Смерть Артура. - М., 1993.
34. Новеллино. - М., 1984.
35. Пайен из Мезьера. Мул без узды. - М., Л., 1934.
36. Памятники византийской литературы IX-XIV веков. - М., 1969.
37. Памятники средневековой латинской литературы IV-VII вв. - М., 1998.
38. Памятники средневековой латинской литературы IV—XI вв. - М., 1970.
39. Памятники средневековой латинской литературы X—XII вв. - М., 1972.
40. Песни о Гильоме Оранжском. - М., 1985.
41. Песни трубадуров. - М., 1979.
42. Песнь о Нибелунгах. - Л., 1972.
43. Песнь о Роланде. Коронование Людовика. Нимская телега. Песнь о Сиде. Романсеро. - М., 1976.
44. После Марко Поло. Путешествия... - М., 1968.
45. Похищение быка из Куальнге. - М., 1985.
46. Поэзия вагантов. - М., 1975.
47. Поэзия трубадуров. Антология галийской литературы. - СПб. 1995.
48. Поэзия трубадуров. Поэзия миннезингеров. Поэзия вагантов. - М., 1974.
49. Предания и мифы средневековой Ирландии. - М., 1991.
50. Роман о Лисе. - М., 1987.
51. Роман о семи мудрецах. - М., 1980.
52. Руис Х. Книга благой любви. - М., 1991.
53. Средневековая латинская новелла XIII в. - Л., 1970.
54. Средневековый роман и повесть. - М., 1974.
55. Фаблио. Старофранцузские новеллы. - М., 1971.
56. Фламенка. - М., 1983.
57. Фруассар Ж. Любовный плен. - М., 1994.
58. Цветочки святого Франциска Ассизского. - М., 1990.
59. Чосер Д. Кентерберийские рассказы. - М., 1980.
60. Стасюлевич М. История средних веков в ее писателях и исследованиях новейших ученых. В 3 т. От падения Римской империи до Карла Великого (176-768 гг.); От Карла Великого до Крестовых походов (768-1096 гг.); Крестовые походы (1096-1291 гг.)— М.: ООО «Издательство АСТ»; СПб.: ООО «Издательство «Полигон», 2001. (библиотека мировой истории).

Література:

1. Арьес Ф. Человек перед лицом смерти. - М., 1992.
2. Берман Г.Д. Западная традиция права: эпоха формирования. - М., 1994.
3. Гуревич А.Я. История и сага. - М., 1972.
4. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. 2-е изд. - М., 1984.
5. Гуревич А.Я. Культура и общество средневековой Европы глазами современников. - М., 1989.
6. Гуревич А.Я. Проблемы средневековой народной культуры. - М., 1981.
7. Гуревич А.Я. Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. - М., 1990.
8. Делюмо Ж. Грех и страх. Формирование чувства вины в цивилизации Запада (XIII-XVIII века). - Екатеринбург, 2003.
9. Дюби Ж. Европа в средние века. - Смоленск, 1994.

10. Дюбі Ж. Доба соборів. Мистецтво та суспільство 980-1420. – К., 2003.
11. Жильсон Э. Философия в средние века. – М., 2004.
12. Історія європейської ментальності. – Львів, 2004.
13. Карсавин Л.П. Культура средних веков. - Киев, 1995.
14. Кенигсбергер Г. Средневековая Европа. 400-1500 годы.–М.,2001.
15. Коплстон Ф.Ч. История средневековой философии. –М., 1997.
16. Культура аббатства Санкт-Галлен / Под ред. В. Фоглера. - Баден-Баден, 1996.
17. Курціус Е.Р. Європейська література і латинське середньовіччя / Пер. з нім. – Львів: Літопис, 2007. – 752 с.
18. Ле Гофф Ж. Цивілізація середньовічного Запада. – М., 1992.
19. Ле Гофф Ж. Середньовічна уява. – Львів, 2007.
20. Острогорський Г. Історія Візантії. – Львів, 2002.
21. Рассел Б. Історія західної Філософії. – К., 1995.
22. Ружмон Дені де. Любов і західна культура. – Львів, 2000.
23. Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. – К., 1997.
24. Стеблин-Каменский М.И. Мир саги. - Л., 1984.
25. Словарь средневековой культуры / Под ред. А.Я.Гуревича. – М., 2003.
26. Хейзинга И. Осень средневековья. - М., 1988.
27. Эко У. Искусство и красота в средневековой эстетике /Пер. с итал. А.П.Шурбелева. – СПб., 2003.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)